

Fagnotat Stiklestad 2030

Shoaib M. Sultan

Kristningen av Norge og drapet på Olav Den Hellige, og hans påfølgende helgenstatus, er og har vært en sentral del av historien om den norske nasjonsbyggingshistorien. Norge, som verden forøvrig, er i stor endring i dag. Nasjonen vår endres både i takt med endringer andre steder i verden, samt som følge av innvandringen de siste 30-40 årene. I 2030 vil denne utviklingen være knappe 60 år gammel, og man vil ha kommet til tredje og fjerde generasjon for de eldste minoritetsgruppene i Norge. Samtidig, med klimatiske de endringer vi opplever er det lite trolig at færre mennesker vil flytte på seg, så problemstillinger rundt et flerkulturelt samfunn vil og bør ha et økt fokus og vil neppe være mindre relevant da.

Nasjonsbygging og en nasjonalfølelse handler blant flere ting om felles historier. Men hva blir den felles historien og hvilken vinkling ender man opp med? Her kan det (og vil det) problematiseres nær sagt uansett hva man velger å gjøre. Fra den økende ikke-kristne minoriteten (Både mennesker med annen religion og mennesker som velger å ikke tro) vil man kunne stille spørsmålstegn ved at nasjonalfølelsen skal bygges rundt en kristen identitet, mens et forsøk på "sekularisering" av Olav Den Hellige vil bringe frem et ramaskrik blant mange kristne som vil se noe slikt som en avkristning av samfunnet, for ikke å snakke om hvilke rolle islam og muslimer spiller på den tiden.

Her kan man mistenke, og frykte, at "islamisering" fortsatt blir brukt som en trussel og at ethvert forsøk på det man antar er et "muslimsk" forsøk på avkristning og islamisering vil skape en sterk motstand. Dette til tross for at den lutherske kirken jo ikke godtar det ortodokse eller katolske synet på helgener. Vi har sett dette blant annet gjennom de sterke reaksjonene i etterkant av at en muslim ble invitert til Stiklestad i 2011 og de reaksjonene hun fikk. (Bushra Ishaq som fikk trusler rettet mot seg) Samt de skarpe reaksjonene i en del kristne miljøer til at Biskop Emeritus Gunnar Stålsett har invitert til en religionsdialogkonferanse på Stiklestad med en del muslimer. Heller enn å se dette som en grunnsten for arbeid videre sees dette på som et angrep på den norske kristne identiteten av flere. Det virker som man i disse gruppene tror at identitet er noe som minsker om man deler den med andre. Et skremmende forkvaklet syn kan man si, men et syn man likevel må ta hensyn til. Jeg mener at man kan oppnå mer med dialog med disse miljøene heller enn å velge en linje hvor man overser eller overkjører dem.

Nå skal man være forsiktig med å ikke bedrive alarmisme, dette er tross alt spenninger som til en viss grad er naturlige i en prosess med utviklingen mot et mer multikulturelt samfunn. Samtidig er det også ganske ubestridt at vi trenger noe som kan fungere som et kulturelt samfunnslim. Det er to ingredienser som er nærliggende å trekke frem som kan ha en slik rolle, ritualer og felles historier (narrativ). Det er nærliggende å tro at med religionsfrihet, økt sekularisering og innvandring vil faktisk religionens rolle som et samfunnslim bli vanskeligere for ikke å si umulig. Det gir oss få felles-ritualer vi kan bruke. Et slikt er dog nasjonaldagen, 17. mai, som vi jo ser at fyller et slikt behov i dag.

Et felles narrativ blir også vanskeligere når man ikke lenger ser de samme programmene på fjernsyn eller forholder seg til de samme tingene. Et ytterligere fokus på norsk litteratur og kultur i grunn- og den videregående skolen kan hjelpe. Videre kan felles ritualer og grunnfortellinger hjelpe med å bygge en kollektiv identitet, samt skape og styrke mellommenneskelige relasjoner.

Så kan man stille seg spørsmålet om det er mulig å bruke nasjonens tradisjonelle - allerede eksisterende grunnfortellinger - som et utgangspunkt for å bygge samfølelse og gjensidig forståelse i et multikulturelt samfunn. I så fall på hvilken måte dette må gjøres. Jeg tror at man er nødt til det. På samme måte som Norge ikke kan eller bør forkaste viking-arven fordi landet ble kristnet, så tror jeg at et forsøk på å legge vekk Olavsarven til fordel for en ny grunnfortelling ikke vil lykkes og ei heller bør være ønskelig. På den ene siden tror jeg det vil skape en voldsom motreaksjon som nevnt tidligere i sammenheng med en sekularisering av Olavsarven, dette vil kanskje i enda sterkere grad være aktuelt når det vi snakker om å legge vekk dette.

Jeg tror heller ikke det vil være nødvendig. Noe nytt vil legges til, over tid, automatisk. Det er helt naturlig, og vil skje over tid. Det som er poenget da er at man ikke endrer eller forkaster grunnhistoriene, men heller bygger videre med nye historier. Men forsøk på å fremskynde en slik prosess vil ikke bare mislykkes, jeg er redd for at det faktisk vil kunne forsinke en slik prosess. Vi må huske på at dette er prosesser hvor tiår er en kort tidsperiode, og som nevnt vil man i 2030 fremdeles ha knappe 60 år med slik utvikling i Norge. Et flerkulturellt samfunn vil automatisk utvide grunnfortellingen over tid, men det er bedre og riktigere å la den endringen komme naturlig.

Her kan grunnlaget for viktig religiøs dialog også legges. I så måte mener jeg faktisk at biskop Stålsett sitt prosjekt med religionsdialog på Stiklestad er en meget god ide, mine reservasjoner går mer på at man kanskje går litt for fort frem og kan skape en følelse hos enkelte på at de ikke høres eller at de overkjøres. Kanskje må religionsdialogen på Stiklestad komme etter en dialog om religionsdialog på Stiklestad. Sist men ikke minst, Olavsarven må da behandles som det den er, en del (sågar en viktig del) av veien vår nasjon har gått, hverken mer eller mindre